נערה שנתפתתה פרק רביעי כתובות נ.

ועשיתינהו כפיתי אותם בחזקה ומפני שטרחתי עליו ליכנס לו לפניס משורת הדין מחכניני: **ואי דינא הוא.** אין כאן גמילות טובה להחזיק לו טובה שעל כרחו יפסוט אמת: **המכזבו.** לענייס: **מחומש.** שבנכסיו שלא יצטרך לבריות: **עשר אעשרנו.** שני עישורין הוו להו חומש: **והא לא דמי כברא לקמא.** דכי שקלת לקמא פשו להו ע' וכי הדרת מדלית מעשר דידהו לאו כי קמא הוא ואין כאן חומש בשניהס: **אעשרנו.** מדלא כתיב עשר אעשר לך הכי קאמר אעשרנו כראשון כלומר מעשר שני יהא כראשון: **שמוטות הללו.** דרכי אילעא בתקנת אושא: **מתמעטות והולכות.** מתמורמיס. הראשונה א"ר אילעא אמר ר"ל משום דר"י בר מנינא השניה ר' אילעא אמר ר"ל שלישית ר' אילעא לחודיה: **וסימניך.** בסדר ההלכות וכו מדע סדר מיעוטן: **קטנים כתבו וכזבו.** כגון וכמותי כשהן קטנים כותב נכסיו המכזבו אל יכזבו ומעמה לא תחליף באחו שלשה ובאחו שניס ובאחו אחד: **מגלגל עם בנו.** אם מסרב מלגמוד יגלגל עמו בגמח ובדברים רבים: **יורד עמו לחייו.** לרדותו בלעוגה ובאוסר לחס: רב שמואל בר שילת מלמד תינוקות היה: **וספי ליה כי פורא.** הלעיטהו תורה כשור שאתה מלעיטו ואוכסו מאכל: **לתעניתא מעם לעם.** להתענות כל היום ותינוקא לשעות מקודס לכן שנתיים כדאמרינן ביומא (דף פג.): **ובתינוקת.** שהיא ממהרת להביא כח שאינה מתשש כח בלימוד תורה. ותרתי קרי דקאמר שנת שתים עשרה גופא קאמר דאי כת שתים עשרה ויום אחד דאורייתא היא שמביאה שתי שערות וכת עונשים ואין צורך לנו ללמוד ממניקתו של אביי: **לא חיי.** אם לא כרפואה בדוקה: **מרפא דדיס.** מרה של דיס שקורין ווילנו"ר: **נשפייס ונשקייס.** ממשתו ממנו ומשקנו ממנו בשכר: **אלוסא דדיקלא.** סיב שגדל סביב דקל תומר כעין ווילנ"ה שכורך את עץ הגפן: **המכניס את בנו.** ללמוד תורה: **רץ אחריו.** להכריחו ולהחיותו: **ואין מניחו.** משוכן הוא למות מרוב חולשו: **חבריו רצין אחריו.** להיות פקחין בתורה כמותו: **הא דכתיב.** אל יכניסנו שמשוכן הוא פן יחלש ויחות: **דכריא.** יכניסנו לפי שמתפקח: **שמכרה בנכסי מלוג.** הקרן: **הבעל מוליא.** דשויהו רבנן כלוקח והוא לוקח לאשון: [**באוכלוסא.** אסיפת בני אדס]: **תנא מיניה.** דר' יוסי בר חנינא מרה[1] הוא: **זה הון בניו וכזותי קטנים.** שתמיד יוס ולילה הן עליו והיא לדקה שאינו חיוב עליו בהס: **הון ועושר בביתו.** שאין הממון כלה ואעפ"כ לדקתו עומדת לעד: **זה הלומד תורה ומלמדה.** מתקיימת בו הרי הון ועושר בביתו ולדקתו עומדת לעד על שטרח ללמד לתלמידיס: **זה הכותב בו.** הספרים קיימים לו שאינס כלים ולדקתו עומדת לעד: **לאינגוי.** מי קרוב וקודס בגאלה: מווס

עשיתינהו בעי. האי עשוי צריך לומר דהיינו בדברים כי ההוא דלקמן (דף נג.) מעלאי דידי היינו עשוי והשתא אתי שפיר דאמר עשיתינהו בעי דאס מן הדין היה מה היה לו לעשותס בדברים היה לו להלקותס ולכופס עד שיחנו אותו וכן פר"ת ומיהו מצינו עשוי אלא בדברים כגון אין מעשין אלא לפסולות (לקמן דף עז.): **אל יבזבו יותר מחומש.** מפרש בירושלמי שפעס ראשונה יכול לבזבז חומש ומכאן ואילך בכל שנה ושנה יתן חומש הריוח:

שיהא אדם מגלגל עם בנו עד י"ב שנה. והא דתנן במסכת אבות (פ"ה) בן עשר למקרא לא שיהא עמו למיין אלא לגלגל: **וספי ליה בי תורא.** ולא יהא עמו למיין עד י"ב שנה והא דתנן במסכת אבות בן חמש שנים למקרא היינו לגלגל ולא למיספי ליה: **בר שית למקרא.** היינו בר שית ויום אחד דומיא דבר עשר למשנה דהוי בר עשר ויום אחד כי ההוא דמסכת אבות דהתם הוי בר עשר ויום אחד דומיא דבן י"ג למצות והשתא האי בר שית למקרא לא הוי דומיא דבן עשר למשנה דבר שית למקרא היינו למיספי ליה כי תורא וכר עשר למשנה לא למיספי ליה אלא לגלגל עד י"ב שנה:

ובת תריסר להתעניתא. פירש בקונטרס שנת י"ב ומשום מיעוט ולר"י נראה דבת י"ב שנה ויום אחד קאמר דומיא דבר עשר כדפרישית ואשמעינן דלית לן השלמה דרבנן כר"י בפרק בתרא דיומא (דף פב.) והא דפי' נמי בקונטי' בתינוקת שהיא ממהרת להביא כח לא היה צריך לפרש כן אלא שמיעוט שנה שנה לפני גדלותה דהיינו י"ב שנה ויום אחד כמו מיעוט שמיעוט שנה לפני גדלותו:

ומאי אסותיה. פר"ת אלא יאכלו אחר שנאכו דהא אמר דלא מיי משמע לאין רפואה מועלת לו:

הבעל מוציא מיד הלקוחות. אגיגא דר"י דאמר קנין פירות בקנין הגוף דמי לא צריכא לתקנת אושא אלא גרים לקים ואגיגא דרים לקים מסיק לה בפ' המוכל (כ"ק ד' פח: וסס) אי נמי לר"י נמי אגטרין כגון נותן מתנה לאשתו שקנתה ואין הבעל אוכל פירות א"נ דכתב לה דין ודברים [1]אין לי בפירות נכסייך אבל אין לומר דכתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהס דהא תנן בפרק הכותב (לקמן דף פב.) דאס מכרה ונתנה קיים [2]:

יתיב

ונאין מגיעו שחלש הוא יותר מראי ורוצה לרפאותו ולא יועיל לו א"ד חבריו רצין אחריו ואין מגיעין אותו ולפיכך לא יכניסנו ואי בריא הוא מכניסו לתורה פחות מבן שש ואז חבריו רצין אחריו ואין מגיעים אותו אבל מיחלש לא חליש בולי האי כיון דבריא

הוא. גרסי' בפ' מציאת האשה מעשה הוה ההוא עניא דהוה רגיל לשדורי ליה כל מעלי יומא דכיפורא ד' מאה זוזי. יומא חד שדריה נהליה ביד בריה אתא א"ל לא צריך א"ל מאי חזית א"ל חזאי דקמולפי עליה יין ושמן אמר מפקנא כולי האי עיפינהו שדרינהו פי' כפליה כי קא ניחא נפשיה א"ל אייתי השבוני דצדקה חזא דהוי כתיב ביה שבעה אלפי דינרי קיסרי פי' שם מקום אמר אורחא רחיקא וזוודא קלילי פי' צדה קלה הכינותי לדרך שאני אבוא לה קם בובויה לפלגא דממונא והיכי עביד הכי והא א"ר אילא המבזבז וכו' ה"מ מחיים פי' שמא ירד מנכסיו אבל לאחר מיתה ליח לן בה: אר"י ב"ח באושא התקינו האשה שמכרה בנכ"מ בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות פי' אע"פ שמן הדין יהא מכרה קיים שאין לבעל בחיי אשתו אלא פירות והנוף לאשה פי' הקרן וכשמתה בעלה יורש גם הנוף אבל עתה שקרפה ומכרה מכרה מכור דומיא דבן שיורש נכסי אביו ואם מכרן אביו בחייו הן מכורים שהיורש אינו יורש אלא מה שמוצא לאחר מיתה ובאושא התקינו שיוציא הבעל מיד הלקוחות כלא דמים שעשאוהו חז"ל כלוקח משעה שכנס את אשתו ולא כיורש וכיון שהוא לוקח ראשון מוציא מיד הלקוחות: אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת. רבותינו שביבנה ואמרי לה ר"א אומר זה הון בניו ובנותיו

כשהן קטנים ר"ש ב"נ אמר זה המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו ומשיאן סמוך לפירקן: הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד. ר"ה ור"ח חד אמר זה הלומד תורה ומלמדה. וחד אמר זה הכותב הנ"ך ומשאילן לאחרים. זה מדרש דרש וכו':

מסורת הש"ס

1) לקמן סז: ערכין כח. ע"ש, 2) כ"כ כח., 3) [קדושין לא: וש"נ], 4) ולקמן עח: כ"ק פח: כ"מ לה. ולקמ לו: כ"ב 5. ולקמ קלט:], 6) [ועיל כב: ברכות כח. מגילה ז: פסחים עב.], 1) בפ"א טיפה: דשמטתא, 2) אין לי בנכסיך ובפירותיך אבל אם כתב לה דין ודברים אין לי נכסיך אין לומר כי כל"ל רש"ל ופי' נתברש"ת, 3) [וע' תוס' יומא לי: ד"ה קנין ותש' יומא כ"ק פח: ד"ה כלוסא],

תורה אור השלם

1. וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה יִהְיֶה בֵית אֱלֹהִים וְכֹל אֲשֶׁר תִּתֶּן לִי עַשֵּׂר אֲעַשְּׂרֶנּוּ לָךְ:
בראשית כח כב
2. אַשְׁרֵי שֹׁמְרֵי מִשְׁפָּט עֹשֵׂה צְדָקָה בְּכָל עֵת:
תהלים קו ג
3. הוֹן וָעֹשֶׁר בְּבֵיתוֹ וְצִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד:
תהלים קיב ג
4. וּרְאֵה בָנִים לְבָנֶיךָ שָׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל:
תהלים קכח ו

גליון הש"ס

גמ' **באושא** התקינו המבזבז. פירש"י מ"ש לפלה כך היתה הלכה כתיב ובמחוה וחזו ושמרו הסיים והסמיכו ע"ד הרמ"ה: **שם** רבי **אפשר** לעשות צדקה בבל עת. עי' מדרש רבה אמתר פר' קכד דף ל"ד ע"ד:

מוסף רש"י

לרב שמואל בר שילת. מלמד תינוקות היה (ב"ב כא.). **וספי ליה כתורא.** האכילהו והשקהו מוהר בעל כרחו כשור שמתנגן עליו עול על צוארו (שם). **באושא התקינו.** כשהיה סנהדרין באושא שנלתה ריבה שם סנהדרי גדולה כדאמרינן כר"ה (לא.) נני עשר מעמות (ב"מ לה.). **האשה** שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה. להיות הבעל אוכל פירות בחייה ונוף הקרקע יהיה לוקח לבתמות (ב"מ לה.) אלס ימות בעלה חבה בהן ואם תמות היא ויירשה בעל יבמתי, ונכסי מלוג הן נכסים שנפלו מנת אביה לו שהכניסה קרקעות שלא עיטמו בכתובתה, ולא קיבל בעל עליו אחריות ואוכל פירותיהן בחייה בתקנת חכמים אחת פרקונה, ולהכי מיקרי מלוג, שמולגן ומתפקן בעל, שאוכל הפירות כמלוגת הרשם (רשב"ם ב"ב קלט.). ומתה. ונעל יורש אמתו דכר תורה (ב"מ צו.). **הבעל מוציא.** נוף הקרקע מיד הלקוחות והכי מיקי לה בפרק האשה (לקמן עח.): תקנת אושא בגוסס של קרקע לאחר מיתה (ב"מ לה.) דאע"ג דבעלמא קנין פירות לאו קנין הגוף דמי, בעל

עין משפט נר מצוה

סז א טור חו"מ סי' רנו סע"ב:
סח ב מיי' פ"ז מהלי' מתנות עניים הל"י ופ"מ מהלי' ערכין הל"ג סמג עשין קסב טוש"ע יו"ד סי' רמט סע"ד ה:
סט ג מיי' פ"ח מהלי' מ"מ הל' ו ופ"ב הל' כ סמג עשין יב טוש"ע שם סי' רמה סע' ה:
ע ד טוש"ע שם סעי' ה:
עא ה מיי' פכ"ב מהלי' אישות הל' ז סמג עשין עט טוש"ע אה"ע סי' ל סעיף ה:
עב ו מיי' פ"י מהלי' מתנות עניים הל' יח טוש"ע יו"ד סי' רנא סעי' ג:

לעזי רש"י

וולטר"ר. פרס.
ווילד"ת [ווידל"א]. קוקנה.

תוספות רי"ד

אא"ב לאו דינא הוא מש"ה עשיתינו אלא אי אמרת דינא הוא עשיתינו בעי פי' הא בחזקה אב עומדים הנכסים לגבי מזונות. א"ר אילא באושא התקינו המבזבז אל יבזבז יותר מחומש שמא יצטרך לבריות תנ"ה מעשה באחד שבקש לבזבז יותר מחומש ולא הניחו [חבירו] ומני ר"ע. אר"נ ב"י ראיתימא ר"א ב"י מאי קראה וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך פי' משמע שנוטל שני עישורים והיינו חומש. א' מחמשה והא לא דמי עשורא קמא לעשורא בתרא פי' דקמא הוי חד מעשר ובתרא קשקיל מס' דאישתייר בעיר מאמה ולא הוי כין תרווייהו חומש. אמר ר"א ה"ק אעשרנו לבתרא כקמא פי' מדלא כתיב אעשר לך: אר"י באושא התקינו שיהא אדם מתגלגל עם בנו בתלמוד תורה עד י"ב שנה פי' מתנהג עמו בפיוסים מכאן ואילך יורד עמו עד לחייו פי' לרדותו ברצועה ובחוסר לחם. איני והא"ל רב לר"ש בר שילת בציר משית לא תקביל מכאן ואילך קבל ואספי ליה כתורא פי' שמואל ב"ש מלמד תינוקות הוה ואספי פי' לשון ספו לי מאליה כלומר מלעיטו ד"ת כשור הלועס לגימות גדולות: ל"ק הא למשנה הא למקרא דאמר אביי אמרה לי אם בר שית למקרא (בר עשר למשנה) בר תריסר להענייתא מע"ל ובתינוקת [בת תריסר] פי' ישלים תעניתו כל היום ובתינוקת פי' לפי שממהרת להביא שנה א' קודם לאיש ומראורייתא אינה מתענה כל היום כי אם בשנת י"ג אבל כל שנת י"ב בקטנה דמיא ומדרבנן מחנכין אותה להשלים התענית שנה א' קודם הזמן: א"ר קטינא כל המכנים את בנו פחות מבן שש רץ אחריו להבריחו ואינו מניחו פי' להבריחו

יתיב

הוא. גרסי' בפ' מציאת האשה מעשה הוה ההוא עניא דהוה רגיל לשדורי ליה כל מעלי יומא דכיפורא ד' מאה זוזי. יומא חד שדריה נהליה ביד בריה אתא א"ל לא צריך א"ל מאי חזית א"ל חזאי דקמולפי עליה יין ושמן אמר מפקנא כולי האי עיפינהו שדרינהו פי' כפליה כי קא ניחא נפשיה א"ל אייתי השבוני דצדקה חזא דהוי כתיב ביה שבעה אלפי דינרי קיסרי פי' שם מקום אמר אורחא רחיקא וזוודא קלילי פי' צדה קלה הכינותי לדרך שאני אבוא לה קם בובויה לפלגא דממונא והיכי עביד הכי והא א"ר אילא המבזבז וכו' ה"מ מחיים פי' שמא ירד מנכסיו אבל לאחר מיתה ליח לן בה: אר"י ב"ח באושא התקינו האשה שמכרה בנכ"מ בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות פי' אע"פ שמן הדין יהא מכרה קיים שאין לבעל בחיי אשתו אלא פירות והנוף לאשה פי' הקרן וכשמתה בעלה יורש גם הנוף אבל עתה שקרפה ומכרה מכרה מכור דומיא דבן שיורש נכסי אביו ואם מכרן אביו בחייו הן מכורים שהיורש אינו יורש אלא מה שמוצא לאחר מיתה ובאושא התקינו שיוציא הבעל מיד הלקוחות כלא דמים שעשאוהו חז"ל כלוקח משעה שכנס את אשתו ולא כיורש וכיון שהוא לוקח ראשון מוציא מיד הלקוחות: אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת. רבותינו שביבנה ואמרי לה ר"א אומר זה הון בניו ובנותיו

כשהן קטנים ר"ש ב"נ אמר זה המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו ומשיאן סמוך לפירקן: הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד. ר"ה ור"ח חד אמר זה הלומד תורה ומלמדה. וחד אמר זה הכותב הנ"ך ומשאילן לאחרים. זה מדרש דרש וכו':

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com